

кілька років одержав спеціальне приміщення (Набережно-Хрещатицька, 27), і де сьогодні по шість разів на тиждень за чітко вибудованою програмою демонструються фільми, проходять прем'єри. З вересня того ж року в НаУКМА, на кафедрі культурології розпочато читання курсу «Кіномистецтво». У травні 1995 року почав виходити журнал «Кіно-Театр» (уже вийшло 69 номерів), випускаються книги, присвячені кіно (їх — 10, а також 2 буклети). Проводилися круглі столи, наукові конференції. Тож цілком закономірно, що ця різнобічна діяльність набула статусу наукової. Влітку 2005 року цей статус закріплено інституційно: рішенням Вченої Ради НаУКМА було створено науково-дослідний Центр кінематографічних студій. Упродовж 2006 року в його діяльності, окрім керівника Л.Брюховецької, брали участь завідувач кафедри культурології НаУКМА М.Собуцький, її старший викладач, керівник кіноклубу О.Брюховецька, заступник директора наукової бібліотеки НаУКМА Н.Казакова, студенти С.Мензелевський та О.Папаш. Рік виявився плідним: О.Брюховецька захистила дисертацію й одержала науковий ступінь кандидата філософських наук, О.Папаш та С.Мензелевський здобули II місце в номінації «Культурологія» у конкурсі «Україна чи Малоросія?», який проводив Фонд ім. Чикаленка, Л.Брюховецька випустила книжку «Кіносвіт Юрія Іллєнка», презентація якої відбулася у грудні в Українському домі. Спільно з НСКУ центр організував і провів наукову конференцію «Історія українського кіно. Сучасні дослідження» (березень), два круглі столи «Юрій Іллєнко і мистецький внесок у кіно» (травень) та «Іван Миколайчук як феномен української культури» (червень), а також презентації книг «Вчора і сьогодні. Затемнені місця в біографії О. Довженка» (упорядник Є.Сверстюк), «Україна в огні» — зб. сербською мовою — (вересень) та «Зачарований Десною. Історичний портрет О. Довженка» Василя Марочко (листопад). У планах Центру — випуск нових книг і подальше дослідження українського та зарубіжного кіно.

«Владика Андрей»

У центрі уваги столичних кінематографістів опинилися сьогодні сакральні пам'ятки Львова, пов'язані з іменем митрополита Андрея Шептицького. Кіностудія імені О. Довженка розпочала зйомки художнього фільму «Владика Андрей» (режисер Олесь Янчук), який ставить за мету відтворити реальний образ духовного проводиря українського народу, котрий майже протягом

півстоліття очолював Греко-католицьку церкву, й водночас розповісти про древній княжий рід, у якому переплелися гілки різних національностей і який прославився своїми діями на благо людей.

Загальновідомо, що митрополит врятував життя багатьом євреям. У страшні роки нацистської окупації він переховував у своїй бібліотеці рабина Давида Кахане, а у проповідях та посланнях закликав паству дотримуватися високих моральних засад у жорстокому і страшному ХХ столітті. Підпорядковані йому монастирі відкривали двері перед гнаними. Серед українських і польських сиріт, якими опікувалася церква, переховували також єврейських дітей, котрим видавали фальшиві довідки про хрещення. Численні свідчення про підтримку митрополита досі надходять від врятованих. Проте органи НКВС і служба безпеки Польщі сфабрикували низку звинувачень проти сімейства Шептицьких. У перші ж дні приходу радянської влади енкаведисти розстріляли брата Леона, його дружину й душпастиря. Родинний маєток зруйнували. І хоч самого главу УГКЦ не зачепили, проте розгорнули активну пропаганду на дискредитацію всесвітньо відомої постаті. Його називали ідейним натхненником українських націоналістів, приписували спонсорвання підрозділів СС «Галичина», співпрацю з фашистами. Цьому присвячували окремі псевдонаукові монографії, які перевидавалися в різних країнах, передає Укрінформ.

«Нині історична правда знаходить усе більше підтвердження», — зазначив кардинал Любомир Гузар. Свідченням цього стане і майбутній фільм.

Детективна історія про претендента на Оскара*

Восени ті, хто цікавиться українським кіно, після кількох «безфільмових» років Україна знову братиме участь у змаганні за Оскар. Згідно з офіційним веб-сайтом Академії кіномистецтв, цього року одним із претендентів на найкращий іноземний фільм стала «Аврора» режисера Оксани Байрак.

Як керівник Українського кіноклубу Колумбійського університету в Нью-Йорку, я звернувся до компанії «Bayrak Studio» з проханням посприяти показу стрічки в Нью-Йорку. Не отримавши відповіді, я вирішив хоча б дізнатися про неможливу «Аврору». Спершу я звернувся по своїх контактах в Україні. Як з'ясувалося, жоден із моїх знайомих, навіть ті, які працюють у кіноіндустрії, його не бачив. До 31 листопада фільм не показували в кінотеатрах.

Тимчасом, у «спеціальних правилах про нагороду за найкращий фільм іноземною мовою» Американської академії сказано, що «фільм має бути випущено не раніше, як 1 жовтня 2005 року й не пізніше, аніж 30 вересня 2006, і спершу має відбутися його публічний показ на 35 мм або ж 70 мм плівці впродовж щонайменше 7 днів поспіль у комерційному кінотеатрі з вигодою для продюсера та експонента». Далі сказано: «Відбір найкращої стрічки в кожній країні має здійснювати організація, журі або комітет, що має включати митців і/або працівників із царини кінематографістики. Список членів відбіркового комітету має бути подано до Академії не пізніше 1 вересня 2006 року, до 17:00 PDT (Тихоокеанський денний час)».

Я скотактував із IntWestDistribution, компанією, яка співпродюсувала фільм зі студією Байрак. Юлія Малиновська, її PR-менеджер, повідомила по телефону, що Міністерство культури та туризму України затвердило «Аврору» офіційним претендентом від України на Оскар. Пізніше додала, що фільм показували в Севастополі впродовж семи днів у вересні 2006 року, спеціально для того, щоб виконати умови участі в конкурсі на Оскар.

Щоб підтвердити інформацію, я зателефонував Борисові Савченку. Він повідомив, що не бачив фільму. Більше того, професійні інституції, безпосередньо причетні до кіновиробництва, скажімо, Спілка кінематографістів, Центр ім. Олександра Довженка, Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнології ім. Рильського АН України, в якому є відділ кінознавства, кіностудія ім. О. Довженка не брали участі у відборі «Аврори». Тож здається, що навіть якщо Міністерство культури й туризму України й справді запропонувало «Аврору», то зробило це без відома та участі згаданих професійних кіноінституцій.

За допомогою п. Гребенного, відповідального за кінопрокат у Севастополі, я дізнався, що фільму під назвою «Аврора» в місті останні два роки не показували. Крім того, він повідомив, що в місті взагалі немає приватних кінотеатрів. Подумавши, що пані Малиновська помилилася, 15 листопада я написав їй, повідомивши, що її інформація неправдива, і попросив коментаря. Наступного дня я отримав відповідь: «Виробники фільму відповіли на запитання щодо фільму «Аврора» на офіційній прес-конференції. Фільм вийде в широкий прокат 30 листопада». Далі йшли посилання на офіційний сайт Американської кіноакадемії, де фільм було на-

звано одним із численних претендентів на Оскар.

Не отримавши ані конкретних деталей, ані спростування інформації від офіційного представника фільму, я змушений був сконтактувати з представниками Академії. 20 листопада я дістав відповідь від пані Торен Світіл (Torene Svitil), її координатора з питань нагородження. «Ваш електронний лист я отримала з певною тривогою. Ми просимо кіноспільноту в країнах, які подають заявки, дотримуватися певних правил. Ми просимо про імена членів відбіркового комітету, а також про копії документів, які підтверджують, що фільм мав прокат у кінотеатрах у цій країні. Ми отримали й те, й інше від українських заявників. Та вочевидь, є багато нюансів у внутрішніх процесах відбору, про які ми не знаємо. Я сконтактувала і з Українським відбірковим комітетом, і з виробниками фільму, щоб отримати відповіді на ваші заяви. Коли я отримаю відповідь, я розлогіше відповім на ваш лист, але хочу, щоб ви знали: ми розглядаємо цю справу». (Станом на 7 січня 2007 року пані Світіл ще не відповіла). 23 листопада Оксана Байрак провела прес-конференцію в Києві. За інформацією веб-сайту «KINO-КОЛО», Байрак сказала, що фільм мав обмежений семиденний прокат упродовж 11-17 листопада 2006 року в кінотеатрі «Спартак» у Сімферополі. У телефонній розмові з «KINO-КОЛОМ» Ірина Вишневська підтвердила слова Байрак про тижневий прокат «Аврори» у вересні. На прес-конференції Байрак повідомила також, що її фільм як претендента на Оскар подала Асоціація сприяння розвитку кінематографії в Україні разом із Міністерством культури та туризму України, що асоціація відбирала з-поміж п'яти фільмів і спинила свій вибір на «Аврорі».

Тож тепер це був не Севастополь, а Сімферополь, і не Міністерство культури й туризму, а інституція, місію якої чітко вказано в назві: Асоціація зі сприяння розвитку кінематографії в Україні. Іронія полягає в тому, що Асоціація здобула лиху славу, не роблячи фільми, а опонуючи праву українських глядачів дивитися фільми рідною мовою. І тепер Асоціації довзголено репрезентувати Україну Американській академії. Це поганий жарт? Ні, щось більше.

У справі з Байрак йдеться не лише про «Аврору», а про принципи честі, про український національний кінематограф, про те, як і хто може законно представляти його в світі. Ясно, що фільм Байрак не

пройшов процесу прозорого, чесного та демократичного відбору, який дав би йому право представляти країну, а не лише окремого режисера, хоч би якого амбітного. Серед учасників цього процесу мають бути кінематографісти, члени національної кіноспільноти, а також українські глядачі. Кожен українець повинен мати змогу побачити український фільм, який змагається за Оскар. Де ще, крім України, фільм можна подати на Оскар, випустивши його в широкий прокат на два місяці після визначеного кінцевого терміну? Чому неможливо пробитися до представників Байрак і отримати відповіді на ці законні запитання? Чи ми, глядачі українського кіно, не маємо права знати, хто і як представляє Україну в світі? Процес «відбору» фільму відбувався саме так, що інакше фільм не пройшов би навіть найліберальнішого тесту на «українськість». Він би провалився не тому, що його режисерка відкрито виявляє свою ворожість до української культури та мови. Не тому, що вона, здається, ставить під сумнів саму ідею української незалежності (Оксана Байрак була 4-тою в офіційному вибачому списку Партії політики Путіна, яка брала участь у виборах до українського парламенту). Фільм Байрак, безсумнівно, провалився б тому, що в ньому надто мало мистецтва і ще менше української ідентичності. Є одна річ, з якою погоджуються всі критики, які цей фільм побачили. «Я почувалася цинічно й нахабно обдуреною впродовж усього фільму» (Олтаржевська, «Україна молода»); «Жанр фільму Байрак можна описати як щось подібне на кіно для носорогів. В ньому нема нічого українського: ані мови, ані акторів, ані духу, ані стилю» (режисер Михайло Ілленко). Впливовий кінооглядач «Дзеркала тижня» Олег Вергеліс писав, що «перегляд фільму привів у стан морального та інтелектуального ступора».

Фіаско Байрак погано відбивається не лише на Україні. Це також погано позначиться на Американській Академії, яка, здається, дозволяє, щоб її ім'я асоціювалося з третьосортною продукцією та безпринципною кінорежисеркою, яка претендує на представлення культури, яку вона зневажає.

Юрій Шевчук

Переклад з англійської Роксоляни Свято

* Розслідування Юрія Шевчука про довгий і сповнений афер шлях «Аврори» Оксани Байрак до Оскара подаємо в скороченому вигляді. Хоча сподіваємося, це не завадить уловити суть історії. Можемо лише додати, що в січні стало відомо: стрічка офіційно вибула зі змагання Кіноакадемії, не дійшовши до фінального етапу відбору.

Головний редактор
Брюховецька Лариса
Редколегія
Безгін Ігор, Газда Януш, Польща,
Гладій Григорій, Канада, Горський Вілен,
Ілленко Юрій, Коваль Олександр,
Сіксу Елен, Франція, Скуратівський Вадим,
Ступка Богдан, Чміль Ганна

Редакція
Бондарчук Лілія, Грицук Валентина, Свято
Роксоляна
Коректор Дениско Тетяна
Менеджер Клименко Олена
Комп'ютерна верстка Брюховецька Оксана
Веб-дизайн Бондаренко Тетяна
Інтернет-версія Фролова Аліна

Здано на виробництво з готових позитивів
22. II.2006. Формат 60x84 1/8. Папір офсетний.
Умовн. друк. арк. 7,46. Умовн. фарб. відб. 9,32.
Обл.-вид. арк. 5,17. Тираж 1000 пр. Ціна вільна.
Зам. № 3071 від 23.II.2006.
Редакція журналу «Кіно-Театр».
Друкарня «Задруга» т. 239-19-77
Адреса редакції:
04070, м.Київ, вул.Г.Сковороди, 2, НАУКМА,
корп. 1, к.216. Телефон редакції 425-60-96.
e-mail: ktm@ukma.kiev.ua
web-site: http://www.ktm.ukma.kiev.ua

автори №2(70).2007:

Лесь Задніпровський — артист театру і кіно
Євген Васильєв — культуролог, Рівне
Валентина Грицук — театрознавець
Марко Бровун — директор, художній керівник театру, Донецьк
Дмитро Богомазов — режисер театру
Лілія Бондарчук — журналіст
Ольга Брюховецька — культуролог, кандидат філософських наук
Михайло Собуцький — доктор філологічних наук, завідувач кафедри культурології НАУКМА
Валерій Фомін — кінознавець, Москва
Олена Левченко — кандидат філософських наук
Ольга Суркова — кінознавець, Данія
Микола Машенко — кінорежисер
Лариса Брюховецька — кінознавець
Анна Погрібна — студентка НАУКМА
Олена Угрин — студентка НАУКМА
Роксоляна Свято — аспірантка НАУКМА
Василь Дениско — інженер, Полтава
Надія Кошман — кінорежисер
Віра Кандинська — аспірантка НАУКМА
Ольга Скоморощенко — кінорежисер, кінокритик
Лариса Кадочникова — актриса театру і кіно
Олег Драч — артист театру і кіно
Антоніо Бандерас — кіноактор, США
Роман Бучко — культуролог, Львів
Ірина Клименко — заступник директора Національного центру ім. О.Довженка
Юрій Шевчук — завідувач кафедри Колумбійського університету, Нью-Йорк

Ілюстрований журнал.
Видається з 1995 року.
Реєстраційне свідоцтво КВ №1303.
Передплатний індекс 74249
Засновник — Національний університет «Києво-Могилянська Академія»
за участі Міністерства культури і туризму України.

Журнал виходить раз на два місяці.